EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 14.2.2020
COM(2020) 56 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Euroopa keskkonnamajanduslikku arvepidamist käsitleva määruse (EL) nr 691/2011 rakendamise kohta

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Euroopa keskkonnamajanduslikku arvepidamist käsitleva määruse (EL) nr 691/2011 rakendamise kohta

(1) SISSEJUHATUS

Määrusega (EL) nr 691/2011 Euroopa keskkonnamajandusliku arvepidamise kohta[1] (edaspidi „määrus“) on loodud Euroopa keskkonnamajandusliku arvepidamise kogumise, koostamise, edastamise ja hindamise ühine raamistik. Määruse artiklis 10 on sätestatud:

> *Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule 31. detsembriks 2013 ja edaspidi iga kolme aasta järel aruande käesoleva määruse rakendamise kohta. Kõnealuses aruandes hinnatakse eelkõige edastatud andmete kvaliteeti, andmekogumismeetodeid, liikmesriikide ja andmeesitajate halduskoormust ning kõnealuse statistika teostatavust ja tulemuslikkust.*

Käesolev aruanne on kolmas aruanne, millega täidetakse seda kohustust. Eelmised aruanded avaldati 2016.[2] ja 2013. aastal[3]. Käesolev rakendamisaruanne hõlmab ajavahemikku 2016–2018.

(2) KESKKONNAMAJANDUSLIK ARVEPIDAMINE

Euroopa rohelise kokkuleppega uuendatakse komisjoni kohustust tegeleda kliima- ja keskkonnaprobleemidega[4]. Komisjon kohustub suunama ELi kindlalt uuele kestliku ja kaasava majanduskasvu teele, kaitstes ja tugevdades samas ELi looduskapitali. Rohelise kokkuleppe raames on EL võtnud sihi

- muuta ELi kliimaeesmärgid ambitsioonikamaks, et saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus;
- tagada varustamine puhta energiaga;
- saavutada ringmajandus;
- ehitada energia- ja ressursitõhusal viisil;
- saavutada nullsaaste ja mürgivaba keskkond;
- säilitada ja taastada ökosüsteeme ja bioloogilist mitmekesisust;
- tagada säästev ja tervislik toidusüsteem ning

[1] http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:02011R0691-20140616.

[2] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1478531808092&uri=CELEX:52016DC0663.

[3] http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX:52013DC0864.

[4] https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-deal-communication_et.pdf.

- edendada säästvat ja arukat liikuvust.

Õiglane üleminek kliimaneutraalsusele ja selle ülemineku rahastamine on olulised elemendid, mida tuleb arvesse võtta kõikides poliitikavaldkondades. Euroopa roheline kokkulepe on lahutamatu osa komisjoni strateegiast, millega viiakse ellu 2030. aasta tegevuskava ja ÜRO kestliku arengu eesmärke.

Keskkonnamajanduslik arvepidamine on mõjus mitmeotstarbeline teaberaamistik, milles keskendutakse meie majanduskäitumise kestlikkusega seotud aspektidele. Tavapärases majandusstatistikas, nt rahvamajanduse arvepidamises, mis on SKP alus, ei võeta arvesse tootmise, tarbimise, investeerimise või rahastamise keskkonnaaspekte. Keskkonnamajanduslik arvepidamine võimaldab majanduslikud ja keskkonnaalased aspektid integreerida, et ülevaade oleks täielikum.

Kõige olulisem keskkonnamajanduslikus arvepidamises on *integreerimine*. See hõlmab nii keskkonnaalaste ja majanduslike aspektide integreerimist kui ka mitme olulise temaatilise keskkonnaaspekti integreerimist ühtsesse majandusliku arvepidamise süsteemi. Nende aspektide hulka kuuluvad i) energia, maksustamine ja õhuheitmed; ii) toorme kaevandamine ja jäätmed ning iii) riigi ja ettevõtjate kulutused ja investeeringud. See integreerimine võimaldab välja töötada sidusad näitajate kogumid ning aitab välja selgitada võimaliku sünergia ja kompromissid valdkondlike tegevuspõhimõtete vahel. Keskkonnamajanduslik arvepidamine hõlbustab seda allpool nimetatud põhjustel.

- Keskkonnamajandusliku arvepidamisega luuakse sidusaid kogumeid näitajatest, mis on ulatuslikus ja ühtses majanduslikus ja keskkonnaalases kontekstis üksteisega seotud. Seetõttu sobib see arvepidamine hästi looduskapitali (õhk, vesi, maa ja bioloogiline mitmekesisus) põhikomponentidega seonduvate hindamisraamistike jaoks ning selliste mitmemõõtmeliste valdkonnaüleste teemade jaoks nagu edusammud kestliku arengu eesmärkide saavutamisel või ringmajandus.
- Keskkonnamajandusliku arvepidamisega luuakse struktuur ja suurendatakse võimalusi analüüsi tegemiseks. Teave on esitatud nii, et saaks ära kasutada üksikute teemavaldkondade vahelist sünergiat. See võimaldab teha tasuvusanalüüse, kujundada stsenaariume ja koostada prognoose. Arvepidamine võimaldab jaotada heitkoguseid või loodusvarade kasutamist impordile, ekspordile, tarbimisele ja investeerimisele ning arvutada jalajälje tüüpi näitajaid, kasutades sisendi ja väljundi põhiseid meetodeid. Lisaks võimaldab arvepidamine mõõta loodusvarade ja energia panust majanduskasvu (majanduskasvu arvestamine, mõjurite analüüs).

Kõnealune arvepidamismeetod on kasulik, sest see võimaldab luua kvaliteetset teavet (integreerides lähteandmed ja koostades nende põhjal usaldusväärseid hinnanguid) ning kasutada olemasolevaid andmeid uuesti, et piirata ettevõtjate ja kodanike halduskoormust.

Euroopa tasandil toetab *Euroopa* keskkonnamajanduslik arvepidamine keskkonnaküsimuste riikideülest mõõdet. Samuti tagab see süstemaatilise lähenemisviisi ning hõlmab kõiki liikmesriike ja keskkonnateemasid, mis võimaldab hinnata eri liikmesriikide poliitikat ja liikmesriike omavahel võrrelda.

Euroopa keskkonnamajanduslik arvepidamine põhineb rahvusvahelisel standardil „Keskkonnamajandusliku arvepidamise süsteem 2012 – keskne raamistik“[5]. See standard koostati ja anti välja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni, Euroopa Komisjoni (Eurostat), ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni, Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD), Rahvusvahelise Valuutafondi ja Maailmapanga Grupi egiidi all.

Määrusega kehtestatakse Euroopa keskkonnamajanduslik arvepidamine. Määrus on kohaldatav EMPs[6]. Määruse kohaselt on arvepidamine üles ehitatud moodulitena. Algselt loodi määrusega järgmised kolm moodulit (määruse I–III lisa).

- **Õhuheitmete arvepidamine**: kuue kasvuhoonegaasi (sh CO_2 ja kütusena kasutatavast biomassist saadud CO_2) ja seitsme õhusaasteaine heitkogused atmosfääri heitkoguseid tekitava 64 tootmisharu ning kodumajapidamiste lõikes.
- **Keskkonnamaksud majandustegevusalade lõikes**: keskkonnamaksud nelja laia valdkonna puhul – energeetika, transport, saaste ja ressursid – 64 makse maksva tootmisharu ning kodumajapidamiste ja mitteresidentide lõikes.
- **Kogumajanduslike materjalivoogude arvepidamine**: majandusse siseneva füüsilise sisendi summad, materjali koondumine majanduses ning muudesse majandussüsteemidesse või tagasi keskkonda suunduvad väljundid.

Alates 2013. aastast on kehtinud kohustus esitada komisjonile (Eurostatile) andmeid I–III lisa alusel.

2014. aastal lisati järgmised kolm moodulit (IV–VI lisa)[7].

- **Keskkonnakaitsekulutuste arvepidamine**: kulutused, mille majandusüksused on kandnud keskkonnakaitse eesmärkidel.
- **Keskkonnakaupade ja -teenuste sektori arvepidamine:** selliste kaupade ja teenuste toodang, lisaväärtus ja eksport, mis on spetsiaalselt välja töötatud ja mida toodetakse keskkonnakaitse või ressursside haldamise eesmärgil. Aru antakse ka selle tegevusega seotud tööhõive kohta.
- **Füüsilise energiavoo arvepidamine**: energiavoog keskkonnast majandusse (loodusliku energia sisendite kaevandamine), majandusharude sees (energiatoodete tootmine ja kasutamine) ning majandusest keskkonda (jäänukenergia keskkonda juhtimine).

Alates 2017. aastast on kehtinud kohustus esitada komisjonile (Eurostatile) andmeid IV–VI lisa alusel.

---

5 http://unstats.un.org/unsd/envaccounting/seea.asp.

6 Määrus hõlmab Norrat ja Islandi. Liechtensteini puhul kohaldatakse täielikku erandit. Šveitsi kahepoolne statistikaalane kokkulepe Euroopa Liiduga hõlmab määrust alates 2019. aasta detsembrist.

7 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta määrus (EL) nr 538/2014, millega muudetakse määrust (EL) nr 691/2011 Euroopa keskkonnamajandusliku arvepidamise kohta.

2019. aasta oktoobris avaldas Euroopa Kontrollikoda eriaruande nr 16/2019 Euroopa keskkonnamajandusliku arvepidamise kohta[8]. Kontrollikoda kontrollis, kas komisjon oli keskkonnamajandusliku arvepidamise hästi sisse seadnud ning haldas ja kasutas seda korralikult. Kontrollikoda jõudis järeldusele, et keskkonnamajanduslik arvepidamine on oluline andmeallikas, mille alusel jälgida ja hinnata keskkonnapoliitikat, näiteks seitsmendat keskkonnaalast tegevusprogrammi ning edusamme ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisel. Kontrollikoda esitas kolm soovitust, mis käsitlesid i) keskkonnamajandusliku arvepidamise strateegilist raamistikku, ii) keskkonnamajandusliku arvepidamise asjakohasust poliitika kujundamise vaatenurgast ning iii) andmete õigeaegsust. Ehkki mõni neist soovitustest langeb kokku komisjoni (Eurostati) ja liikmesriikide käimasoleva tegevusega, tuleb seoses kontrollikoja aruandega teha lisatööd.

(3) TEGEVUS PÄRAST VIIMAST ARUANNET

ÕIGUSRAAMISTIK

Pärast viimast rakendamisaruannet 2016. aastal ei ole vastu võetud ühtki uut määrusega seotud õigusakti.

ANDMEKOGUMISMEETODID JA HALDUSKOORMUS

Keskkonnamajandusliku arvepidamise jaoks ei ole üldjuhul vaja koguda uusi andmeid. Kasutatakse peamiselt andmeid, mis on riikide ametiasutustel juba olemas ja mida täiendatakse vajaduse korral lisahinnangutega. Andmeid koondatakse väga paljudest allikatest, nagu statistika energia-, transpordi-, põllumajandus- ja valitsemissektori kulutuste ja maksustamise kohta ning mõned mittestatistilised allikad lisaks rahvamajanduse arvepidamise andmetele.

Määruses sätestatud andmenõuete täitmiseks võivad liikmesriigid olemasolevaid andmeid kohandada, et viia need kooskõlla keskkonnamajandusliku arvepidamise süsteemi keskse raamistiku põhimõtetega. See võib nõuda liikmesriikide statistikaametitelt eraldi tööd. Kuna keskkonnamajanduslikus arvepidamises taaskasutatakse olemasolevaid andmeid, on ettevõtjatele ja kodumajapidamistele pandav täiendav vastamise koormus väga väike, seni kuni andmeallikad on olemas ja need säilitatakse. Riigid võivad otsustada ka seada keskkonnamajandusliku arvepidamise eesmärkidel sisse teatavad andmekogumisprotsessid, mis aitavad parandada andmete kvaliteeti. Seda on tehtud näiteks keskkonnakaupade ja -teenuste sektori arvepidamise puhul (määruse V lisa), mille jaoks mõni riik on kasutusele võtnud eriuuringud, et täiendada oma muid andmeallikaid. Neid uuringuid korraldatakse kord aastas või mitme aasta tagant ja ettevõtjatele pandav koormus on sageli väike.

Arvepidamise koostamiseks vajaliku töö, mis hõlmab olemasolevate andmete töötlemist ja nende analüüsipotentsiaali suurendamist, teevad enamjaolt ära riikide ametiasutused (tavaliselt riikide statistikaametid). Arvepidamise koostamiseks (määruse kuue lisa järgimiseks) vajalike töötajate keskmine arv riikide ametiasutustes on hinnangute kohaselt neli kuni kuus täistööajaga töötajat. Liikmesriikide vahel esineb erinevusi, mille põhjuseks on riikide olud, andmeallikate olemasolu/ulatus jms. Arvepidamine lisab põhiandmetele olulist

[8] https://www.eca.europa.eu/en/Pages/DocItem.aspx?did=51214.

väärtust ja suurendab võimalusi analüüsida lisas käsitletud teemade (nt õhuheitmed ja energiakasutus) vastasmõju. Mitu riigi ametiasutust kasutas andmete töötlemise ja analüüsimise meetodite kehtestamiseks prooviuuringuid (mida kaasrahastas komisjon).

KASUTAMISE VÕIMALIKKUS JA TULEMUSLIKKUS

Määruses sätestatud mooduleid katsetati ja prooviti, enne kui komisjon tegi õigusraamistiku ettepaneku. Sellega kanti hoolt selle eest, et mooduleid on võimalik kasutada (vt allpool). Katsetamine toimus koostöös liikmesriikidega, et saada kasu nende asjatundlikkusest ning tagada, et moodulite kasutamise võimalikkust mõistetakse ühtmoodi. Praegu toimuvad võimalike uute lisamoodulite prooviuuringud.

Keskkonnamajandusliku arvepidamise tulemuslikkus sõltub kahest tegurist: esiteks sellest, kuidas saab olemasoleva teabe ühisesse raamistikku ümber jaotada, ning teiseks sellest, kuidas ja millises ulatuses arvepidamist kasutatakse.

Mis puudutab esimest tegurit, siis üks näide selle kohta, kuidas olemasolev teave on ümber jaotatud, on õhuheitmete arvepidamine (määruse I lisa). Õhuheitmeid käsitlevas arvepidamises kasutatakse teavet, mis on juba kogutud heiteinventuuride jaoks, mida nõutakse ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni ja ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni piiriülese õhusaaste kauglevi konventsiooni alusel. Neid andmeid täiendatakse lisateabega, et viia andmed kooskõlla liigituste ja mõistetega, mida kasutatakse rahvamajanduse arvepidamises. Seejärel saab õhuheitmete arvepidamist kombineerida sisend-väljundtabelitega, et selgitada välja keskkonnajalajälg. Samuti saab seda arvepidamist kasutada koos rahvamajanduse arvepidamisega, et arvutada, kui suur on keskkonna panus majanduskasvu (mõjurite analüüs).

Õhuheitmete arvepidamist saab kasutada ka koos muude valdkondade, näiteks energeetika või keskkonnamaksud, keskkonnamajandusliku arvepidamisega. Seda teavet saab kasutada põhjuslike seoste raamistikes, et kirjeldada ja analüüsida ühiskonna ja keskkonna vastasmõju, näiteks surve-seisund-abinõu raamkavas (DPSIR), mille on vastu võtnud Euroopa Keskkonnaamet.

Mis puudutab teist tegurit, siis keskkonnamajanduslik arvepidamine toetab aastani 2020 rakendatavat ELi seitsmendat keskkonnaalast tegevusprogrammi „Hea elu maakera võimaluste piires“[9]. Keskkonnamajanduslikku arvepidamist kasutatakse selleks, et jälgida edusamme kestliku arengu eesmärkide saavutamisel ELis[10]. Samuti kasutatakse keskkonnamajanduslikku arvepidamist selleks, et mõõta edusamme ELi ringmajanduse alases poliitikas, kuna keskkonnamajanduslikul arvepidamisel põhinevad näitajad on osa

[9] http://ec.europa.eu/environment/action-programme/.

[10] https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/KS-01-18-656. Keskkonnamajanduslikul arvepidamisel põhinevad näitajad on näiteks loodusvara tootlikkus, ringlussevõetud materjali kasutamise määr ja keskkonnamaksude osakaal kogu maksutulus.

järelevalveraamistikust, mida EL rakendab ringmajanduse puhul[11]. Keskkonnamakse (määruse II lisa) kasutatakse keskkonnaalase maksureformi uuringutes[12].

PÄRAST VIIMAST ARUANNET EDASTATUD ANDMETE KVALITEET

Määruses on sätestatud, et liikmesriigid, nagu ka EMP riigid, peavad edastama Eurostatile andmeid[13]. Mõned andmed esitab vabatahtlikkuse alusel ka Šveits ning mitu ELi kandidaatriiki ja potentsiaalset kandidaatriiki. Käesolevas rakendamisaruandes keskendutakse esimesena nimetatud riikide rühmale (ELi/EMP riigid). Eurostat valideerib saadud andmed ja teeb need oma veebisaidil[14] avalikult kättesaadavaks koos tehniliste selgituste (metaandmed) ja taustteabega[15].

Enamik liikmesriike edastab järjekindlalt täielikud andmekogumid määruses kehtestatud tähtaegadeks. Väike arv liikmesriike teatas viivitusest, tavaliselt mõnepäevasest; vaid üks liikmesriik teatas pikemast viivitusest. Need viivitused ei avaldanud tegelikku mõju andmete töötlemisele ja levitamisele.

Kindlaks on tehtud mitu valdkonda ja konkreetset kirjet, mille puhul on riikidel raskusi andmete hea kvaliteedi tagamisel. Komisjon (Eurostat) jätkab tööd liikmesriikidega, et lahendada probleemid tehnilisel tasandil. Seni kuni need küsimused täielikult lahendatakse, täidab komisjon (Eurostat) liikmesriikide esitatud andmetes esinevad lüngad ja arvutab ELi koondnäitajad, et viia kasutajate jaoks miinimumini sellisest puudulikust aruandlusest tingitud teabe puudumine.

Aastatel 2016–2018 tehti andmete kvaliteedi parandamiseks muu hulgas järgmist.

Mis puudutab alates 2013. aastast esitatavat arvepidamist, mille koostamiseks on rohkem kogemusi, siis eelmises rakendamisaruandes tehti juba kindlaks konkreetsed valdkonnad ja kirjed, mille puhul riikidel on andmete hea kvaliteedi tagamisel raskusi. Eelmises rakendamisaruandes nimetatud probleeme, mis on nüüd lahendatud või mille lahendamisega praegu tegeletakse, on kirjeldatud allpool.

- I lisa (õhuheitmete arvepidamine) puhul on lahendatud fluoritud gaaside heitkoguste hõlmatuse probleem. III lisa (kogumajanduslike materjalivoogude arvepidamine)

---

11 https://ec.europa.eu/eurostat/web/circular-economy/indicators/monitoring-framework. Üks näide keskkonnamajanduslikul arvepidamisel põhinevast näitajast on ringlussevõetud materjali kasutamise määr.

12 https://ec.europa.eu/environment/integration/green_semester/index_en.htm.

13 Kolme uue mooduli puhul said Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia ja Küpros kasutada erandeid, mis tulenevad komisjoni 7. märtsi 2016. aasta rakendusotsusest (EL) 2016/335 Hispaaniale, Prantsusmaale, Itaaliale ja Küprosele keskkonnamajanduslikku arvepidamist käsitlevast määrusest (EL) nr 691/2011 erandite tegemise kohta (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1579694430563&uri=CELEX:32016D0335).

Peale selle on määruse (EL) nr 691/2011 IV lisa 5. jao punktis 1 sätestatud erand seoses nende NACE koodidega, mille kohta liikmesriigid ei ole ettevõtluse struktuuristatistikat käsitleva määruse (EÜ) nr 295/2008 alusel kohustatud andmeid koguma.

Islandi suhtes kohaldatakse seoses IV–VI lisa andmete edastamisega kuni 2019. aastani ajutist erandit, nagu on sätestatud EFTA järelevalveameti 20. oktoobri 2015. aasta otsuses. Liechtensteini suhtes kohaldatakse määruse (EÜ) nr 691/2011 puhul täielikku erandit, nagu on sätestatud EMP ühiskomitee 30. aprilli 2012. aasta otsuses nr 98/2012, millega muudetakse EMP lepingu XXI lisa („Statistika“) (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:22012D0098&qid=1579695985341&from=EN).

14 https://ec.europa.eu/eurostat/web/environment/data/database.

15 http://ec.europa.eu/eurostat/web/environment/overview.

puhul on lahendatud järgmised probleemid: I) hinnangud põllumajanduskultuuride jääkide, söödakultuuride ja kasvatatud biomassi ning liiva ja kruusa kaevandamise kohta (2018. aastal avaldatud Eurostati käsiraamatus[16] esitatud suuniste ja kavandatud lahenduste ning hiljuti kättesaadavaks tehtud Eurostati põllukultuuride kasvatamise statistika abil); ii) residentsuse põhimõttega kohandamine kogu ELis.

- Probleemid, mille lahendamisega I lisa puhul praegu tegeletakse, on andmete ühtlustamine hinnangutega, mis on koostatud ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioonis ja ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni piiriülese õhusaaste kauglevi konventsioonis kehtestatud aruandekohustuste täitmiseks (lahendus on väljatöötamisel, kasutades rahvusvahelisi reisijate lennutranspordi ja autovedude andmebaase). II lisa (keskkonnamaksud majandustegevusalade lõikes) puhul võib täheldada järgmist: i) maksutulu jaotamine mitteresidentidele on märkimisväärselt paranenud – peaaegu 70 % riikidest annab sellest aspektist nüüd täielikult aru; ii) juhtumeid, kus lähteandmetena kasutatakse sobimatuid haldusandmeid, on pärast makromajandusliku statistika läbivaatamist nüüd vähe.

Nende probleemide lahendamise kõrval on pärast 2016. aasta rakendamisaruannet ühtlustatud I–III lisa andmete kvaliteeti, i) töötades välja pikemad aegread, ii) kaotades andmelüngad, iii) parandades järjepidevust, iv) täiustades valideerimis- ja levitamismenetlusi ning v) suurendades vabatahtlikku aruandlust lisamuutujate ja jaotuste kohta, mida ei ole määruse nõuetes sätestatud. Peale selle levitatakse andmeid kiiremini tänu Eurostati spetsiaalsetele mudelipõhistele eelhinnangutele ja liikmesriikide kiiremale andmete esitamisele.

Seoses IV–VI lisaga (keskkonnakaitsekulutuste arvepidamine, keskkonnakaupade ja -teenuste sektori arvepidamine ning füüsilise energiavoo arvepidamine) tehti aastatel 2016–2017 (enne esimest aruandlustähtaega 2017. aasta lõpus) ettevalmistustöid esimese kohustusliku andmekogumise jaoks, sealhulgas i) korraldati iga-aastane vabatahtlik andmekogumine, ii) avaldati komisjoni (Eurostati) suunised, iii) koostati käsiraamatuid ning iv) pakuti arvepidamise koostamise vahendeid ja koolitust. 2018. aastast on koolitused jätkunud ning töös on keskendutud liikmesriikidele nende esitatud andmete kvaliteedi kohta tagasiside andmisele. Eksperdirühmad (rakkerühmad) on töötanud välja lahendusi kahele metoodikaprobleemile: i) maanteeveo heitkoguste jaotamine NACE tegevusaladele (puudutab peamiselt I ja VI lisa) ning ii) keskkonnaga seotud majandustegevusalade liigituse ajakohastamine (puudutab IV ja V lisa).

Kokkuvõttes paranes aastatel 2016–2018 andmete kvaliteet kõikide lisade (I–VI) puhul. Statistilised andmed, mille liikmesriigid on esitanud määruse alusel I–III lisa jaoks, on kvaliteetsed. Andmed, mis on esitatud IV–VI lisa jaoks, ei ole nii tasemel, kuna kohustuslik aruandlus sai alguse alles 2017. aastal, st seni on kogutud andmeid vaid kahel korral. Peale selle on IV ja V lisa teistest lisadest keerulisemad ning nende jaoks on vaja teist liiki lähteandmeid. Komisjon loodab, et IV–VI lisa andmete kvaliteet lähiaastatel paraneb. Endiselt leidub valdkondi, mis vajavad täiustamist. Komisjon (Eurostat) jätkab tööd liikmesriikidega, et lahendada tehnilisel tasandil esinevad probleemid. Kvaliteedi parandamiseks rakendatakse või kavatsetakse võtta mitmeid meetmeid, nagu on selgitatud järgmises osas.

[16] https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-GQ-18-006.

(4) PARANDUSMEETMED

Selles osas arutatakse ettepanekuid uute keskkonnamajandusliku arvepidamise moodulite loomise kohta ning andmete kvaliteedi ja andmekogumismeetodite parandamiseks võetavaid meetmeid, nagu nõutakse määruse artiklis 10.

Selles osas tutvustatavad algatused tulenevad kahest peamisest strateegiast. Neist esimene on rakendusstrateegia keskkonnamajandusliku arvepidamise süsteemi keskse raamistiku[17] jaoks, mis on Euroopa keskkonnamajanduslikus arvepidamises järgitav rahvusvaheline statistikastandard. Selles üleilmses rakendusstrateegias soovitatakse paindlikku ja moodulipõhist lähenemisviisi, et täita eri poliitikavaldkondade vajadusi ja võtta arvesse eri taseme andmete kättesaadavust.

Teine on Euroopa keskkonnamajandusliku arvepidamise strateegia aastateks 2019–2023[18]. See on edasise töö programm, milles on kokku leppinud komisjon (Eurostat) ja liikmesriigid ning mis on vastu võetud Euroopa statistikasüsteemi komitees. Selle strateegiaga kooskõlastatakse Euroopa jõupingutusi ja sillutatakse teed võimalikele uutele moodulitele. 2019.–2023. aasta eesmärgid on

- jätkata praeguse Euroopa keskkonnamajandusliku arvepidamise kvaliteedi, sealhulgas pikkade aegridade ja ajakohasuse, parandamist;
- teavitada paremini Euroopa keskkonnamajandusliku arvepidamise tähtsusest ja anda paremini edasi selle sisu, sealhulgas edastada keskkonnamoodulid tervikliku süsteemina;
- lähtuda kasutajate vajadustest, pakkudes täiendavaid laiendusi, rakendusi ja näitajaid, sh teavet jalajälje kohta, mis põhinevad praegusel Euroopa keskkonnamajanduslikul arvepidamisel;
- hinnata vajadust kohandada Euroopa keskkonnamajanduslikku arvepidamist, et võtta arvesse uusi prioriteete ja valdkondi;
- toetada liikmesriikide arvepidamise koostajaid rahaliste vahendite, koolituse, käsiraamatute ja arvepidamise koostamise vahenditega;
- aidata edasi arendada ÜRO integreeritud keskkonnamajandusliku arvepidamise süsteemi üleilmseid standardeid ning üleilmseid algatusi, nagu kestliku arengu eesmärkide saavutamise jälgimine.

Euroopa keskkonnamajandusliku arvepidamise strateegia ei takista liikmesriike arendamast ka muid töösuundi vastavalt oma riigi oludele, poliitilistele vajadustele ja olemasolevatele ressurssidele.

[17] http://unstats.un.org/unsd/statcom/doc13/BG-SEEA-Implementation.pdf.

[18] https://ec.europa.eu/eurostat/documents/1798247/6191525/European+Strategy+for+Environmental+Accounts/.

UUSI MOODULEID KÄSITLEVAD ETTEPANEKUD

Määruse artiklis 10 on öeldud, et vajaduse korral ja prooviuuringute tulemusi arvesse võttes tuleb rakendamisaruandele lisada ettepanekud uute moodulite kohta mitmes nimetatud valdkonnas[19].

Väljatöötamisel on mitu uut arvepidamist, sealhulgas need, mida on nimetatud määruse artiklis 10, ning jätkuvalt on kasutusel määruse artikli 4 lõike 2 alusel koostatud prooviuuringute kava. Aastatel 2016–2018 tehtud liikmesriikide prooviuuringud hõlmasid ökosüsteemi arvepidamist, keskkonnatoetusi ja sarnaseid siirdeid, vee arvepidamist ja ressursside haldamise kulutuste arvepidamist.

Nende prooviuuringute kõrval toimus muu arendustöö, nagu on kirjeldatud allpool.

- Seoses keskkonnatoetuste ja sarnaste siiretega on Eurostat teostanud alates 2015. aastast vabatahtlikku andmekogumist. Seni on osalenud umbes 13 liikmesriiki, seega tuleb liikmesriikide kriitiline mass alles saavutada. Hiljuti alustati seoses kestliku arengu eesmärkide näitajatega tööd fossiilkütuste puhul makstavate toetustega. Keskkonnatoetused on nõudlikum valdkond kui keskkonnamaksud, sest neid on keerulisem kajastada riigi rahanduse statistikas.
- Ökosüsteemi arvepidamises on toimunud oluline areng tänu komisjoni projektile INCA[20] (1. etapp on läbitud ja 2. etapp on pooleli), mille elluviimine peaks lõpule jõudma 2020. aasta lõpus. Liikmesriigid ei pea selles etapis liituma, kuid neid hoitakse arenguga kursis ja nad saavad liituda, kui projekt osutub edukaks. Lisaks nimetatud projektile aitas komisjon (Eurostat) anda 2017. aasta detsembris välja tehnilised soovitused, mis toetavad integreeritud keskkonnamajandusliku arvepidamise süsteemi eksperimentaalset ökosüsteemi arvepidamist,[21] ning panustas selle arvepidamise läbivaatamisse,[22] mis peaks lõppema 2020. aastaks.
- Vee arvepidamise valdkonnas tegi komisjon (Eurostat) põhimõttelist tööd seoses füüsilise veevoo arvepidamisega. Andmeid ei ole kogutud. Komisjon (Eurostat) jälgib Euroopa Keskkonnaameti tegevust, et koostada vee arvepidamine.
- Metsa arvepidamise puhul on komisjon (Eurostat) ühtlustanud ja lihtsustanud vabatahtlikku andmekogumist. Mõnes osalevas liikmesriigis ei vastanud varasemad katsetused kasutajate ootustele ja töö riigi tasandil lõpetati, kuid teistes liikmesriikides on nõudlus suur.

Liikmesriigid toetavad uute moodulite väljatöötamist, kuid aeglasema tempoga, kuna nad muretsevad andmete korrapäraseks kogumiseks vajalike ressursside pärast. Väikseimate

---

19 Kolmest artiklis 10 loetletud uuest valdkonnast sai määruse IV–VI lisa ning seetõttu nende kohta enam ettepanekuid ei esitata.

20 Integreeritud looduskapitali ja ökosüsteemiteenuste arvepidamise süsteem, vt projekti kirjeldus (http://ec.europa.eu/environment/nature/capital_accounting/pdf/KIP-INCA-ScopingPaper.pdf) ja 1. etapi lõpparuanne (http://ec.europa.eu/environment/nature/capital_accounting/pdf/KIP_INCA_final_report_phase-1.pdf).

21 https://seea.un.org/sites/seea.un.org/files/technical_recommendations_in_support_of_the_seea_eea_final_white_cover.pdf.

22 https://seea.un.org/content/seea-experimental-ecosystem-accounting-revision.

kuludega enim kasu toovad moodulid on määruses juba kehtestatud. Ülejäänud potentsiaalsetel uutel moodulitel leitakse olevat proportsionaalselt vähem kasutegureid ja need on kulukamad.

Ettekujutus asjakohasusest võib tulevikus muutuda. Tehnika areneb jõudsalt (suurandmed, satelliidifotod (Copernicus) jne). Nõudlus teabe järele, et kujundada poliitikat, suureneb valdkondades, mis on seotud näiteks kestliku arengu eesmärkide, ringmajanduse või looduskapitaliga. Iga-aastases kestliku majanduskasvu strateegias[23] keskendutakse rohkem keskkonnasäästlikkusele kui ühele strateegilisele eesmärgile, sealhulgas kliimamuutustele, ning tootlikkusele, õiglusele ja makromajanduslikule stabiilsusele[24]. Komisjon jälgib ka tulevikus määruse rakendamist.

KVALITEEDI PARANDAMINE: HILJUTINE TEGEVUS

Arvepidamise kvaliteedi parandamine jääb tähelepanu keskmesse ka järgnevatel aastatel. Kvaliteedi parandamisele on keskendutud ka Euroopa keskkonnamajandusliku arvepidamise strateegias. Kvaliteedi parandamine suurendab asjakohasust ja võimaldab suurendada tõhusust, millega omakorda väheneb halduskoormus. Allpool on kirjeldatud praegust ja tulevast tegevust.

(a) **Toetuste andmine prooviuuringuteks ja kvaliteedi parandamiseks.** Määruse artiklis 4 kutsutakse komisjoni üles koostama liikmesriikide poolt vabatahtlikult ellu viidavate prooviuuringute kava. Uuringute eesmärk on i) töötada välja aruandlusmeetodid ja parandada andmete kvaliteeti; ii) töötada välja pikad aegread; iii) töötada välja meetodid, mida kasutatakse andmete töötlemiseks; ning iv) katsetada uute keskkonnamajandusliku arvepidamise moodulite kasutamise võimalikkust. Komisjon (Eurostat) on kaasrahastanud igal aastal prooviuuringuid (nüüd kuni 90 % kuludest) ning on avaldanud tulemused riiklike haldusasutuste, ettevõtete ja kodanike suhtlus- ja teabekeskuse (CIRCABC) avalikul veebisaidil[25]. Neid järeldusi võetakse arvesse kvaliteedi parandamise kavandamisel ja uute keskkonnamajandusliku arvepidamise moodulite kasutuselevõtul.

(b) **Eelhinnangute koostamine, et vähendada viivitusi andmete kättesaadavaks muutumisel.** Keskkonnamajandusliku arvepidamise andmeid peeti algselt suhteliselt üksikasjalikeks ja struktureeritud andmeteks, mis muutuvad kättesaadavaks pika aja jooksul. Komisjon (Eurostat) ja liikmesriigid hindavad, kas keskkonnamajandusliku arvepidamise saaks koostada ja esitada varem, ning uurivad ka viise, kuidas esitada mõne peamise näitaja kohta eelhinnang. Nendel eelhinnangutel võib olla kõrgem veamäär ja nad võivad olla vähem üksikasjalikud kui määruse alusel nõutavad andmed, kuid tundub, et kasutajad saavat neist väärtuslikku eelteavet. Eelhinnangud võimaldavad koostada statistika mitu kuud varem liikmesriikide koormust suurendamata. Arvukamate ja paremate eelhinnangute koostamisel on tehtud

[23] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1578392227719&uri=CELEX%3A52019DC0650.

[24] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0650&qid=1579791628520&from=ET.

[25] https://circabc.europa.eu/ui/group/b01d2930-990e-44fb-9121-a9a6b00a1283/library/bfd9a826-38e7-4a02-b7d6-89064f903e51?p=1&n=10&sort=modified_DESC.

märkimisväärseid edusamme. Selle tulemusel koostab ja avaldab komisjon (Eurostat) nüüd kogumajanduslike materjalivoogude arvepidamise eelhinnangud (määruse III lisa) 6 kuud pärast arvestusaasta lõppu ehk 18 kuud enne määruses sätestatud tähtaega. Samamoodi koostab komisjon (Eurostat) õhuheitmete arvepidamise hinnangud (I lisa) 12 kuud pärast arvestusperioodi lõppu, st aasta varem, kui nõutakse määruses. Tööd tehakse ka sellega, et ühtlustada keskkonnamaksude kohta kogutud andmed (määruse II lisa) riiklike maksuloetelude andmetega, mis on koostatud rahvamajanduse arvepidamise ESA2010 edastamisprogrammi alusel[26]. Komisjon (Eurostat) uurib eelhinnangute kvaliteeti ja kasutamise võimalikkust ka muude moodulite puhul.

(c) **Käsiraamatute avaldamine ja metoodiliste suuniste andmine.** Need abimaterjalid võimaldavad koostada statistikat ning on abiks statistikutele nii ELis kui ka väljaspool ELi. Alates viimasest rakendamisaruandest 2016. aastal on komisjon (Eurostat) avaldanud järgmised käsiraamatud ja suunised: i) keskkonnakaupade ja -teenuste sektori käsiraamat[27] (2016); ii) keskkonnakaupade ja -teenuste sektori praktiline juhend[28] (2016); iii) keskkonnakaitsekulutuste arvepidamise käsiraamat[29] (2017) ning iv) kogumajanduslike materjalivoogude arvepidamise käsiraamat[30] (2018).

(d) **Andmete edastamise standardite kehtestamine ja kvaliteediaruanded.** Taotledes suuremat tõhusust ja usaldusväärsust, leppisid liikmesriigid ja komisjon (Eurostat) kokku andmete edastamise standardites. ÜRO, OECD ja komisjon (Eurostat) viivad need standardid vastavusse üleilmsete standarditega, et oleks võimalik luua üleilmsed keskkonnateabe andmebaasid. Samuti loobutakse järk-järgult Microsoft Wordi ja Exceli abil koostatud kvaliteediaruannetest, eelistades neile aruandeid, mis ei sõltu patenteeritud tarkvarast.

(e) **Liigituste säilitamine.** Komisjon (Eurostat) ja liikmesriigid säilitavad kaks IV ja V lisa puhul kasutatavat liigitust – keskkonnakaitse tegevusalade klassifikaatori ja ressursihalduse tegevusalade klassifikaatori – ja täiustavad neid. Neid liigitusi kasutatakse ka väljaspool Euroopat.

(f) **Arvepidamise koostamise vahendite tagamine.** Komisjon (Eurostat) loob ning teeb liikmesriikidele ja teistele riikidele kättesaadavaks arvepidamise koostamise vahendid. Näiteks tagab ta IT-vahendi (PEFA-Builder), mis koostab energiastatistika alusel füüsilise energiavoo arvepidamist (määruse VI lisa). Komisjon (Eurostat) haldab ka ajakohaseid toodete ja tegevusvaldkondade loetelusid (liigitusi), mida on vaja arvepidamise koostamiseks. Komisjon (Eurostat) tagab jalajälje arvutamise vahendid, mis mõõdavad majandustegevuses osalejate (ettevõtjate, perede, riigisektori) üleilmset mõju keskkonnas, kui nad kasutavad loodusvarasid. Jalajälje tuletamiseks kombineeritakse keskkonnamajanduslik arvepidamine muu statistikaga, näiteks sisend-väljundtabelitega.

---

26 http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX:32013R0549.

27 https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-GQ-16-008.

28 https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-GQ-16-011.

29 https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-GQ-17-004.

30 https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-GQ-18-006.

(g) **Koolituse hõlbustamine** Euroopa statistikaalase koolitusprogrammi alusel. Komisjon korraldab aastas umbes viis keskkonnamajandusliku arvepidamise alast koolitust. Varasematel koolitustel kasutatud materjalid on avaldatud CIRCABCi veebisaidil[31].

(h) **Riikidevahelise kogemuste vahetamise edendamine.** Komisjon (Eurostat) moodustab kaks töörühma,[32] mis kohtuvad igal aastal, et jagada kogemusi, teha kindlaks parimad tavad ja kooskõlastada arengut. Peale selle on rakkerühmad, mis uurivad konkreetseid metoodilisi küsimusi ja annavad soovitusi. Komisjon (Eurostat) osaleb OECD, ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni ja ÜRO rahvusvahelistes algatustes.

(5) KOKKUVÕTE

Komisjon ja liikmesriigid jätkavad Euroopa keskkonnamajandusliku arvepidamise täiustamist määruse (EL) nr 691/2011 alusel, eelkõige

- parandades andmete kvaliteeti ja tõhusust;
- tagades parema teabevahetuse;
- töötades välja lisanäitajaid, et täita kasutajate vajadused; ning
- hinnates vajadust kohandada Euroopa keskkonnamajanduslikku arvepidamist, et võtta arvesse uusi prioriteete ja valdkondi.

31 https://circabc.europa.eu/w/browse/6ade1ca8-6a06-44bd-bff0-498217d0ec05.

32 Keskkonnamajandusliku arvepidamise töörühm ning keskkonnaalase rahandusstatistika ja arvepidamise töörühm.